

Broj: Ž-BR-01-208/16

Broj preporuke: P-68/17

Datum: 04.04.2017. godine

Vlada Brčko distrikta BiH
Odjel za obrazovanje

Javna ustanova “III osnovna škola” Brčko

BRČKO

PREPORUKA
u vezi sa žalbom Anić Jakova

Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ombudsmeni BiH) zaprimila je dana 16.09.2016. godine žalbu Anić Jakova, zastupanog po Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ Kancelariji u Tuzli i predmet je registrovan pod brojem **Ž-BR-01-208/16**. Kao odgovornu stranu podnositelj žalbe je označio Vladu Brčko distrikta BiH - Odjeljenje za obrazovanje.

U žalbi iskazuje nezadovoljstvo Odlukom Stručnog tima Treće osnovne škole o isključenju njegovog sina malodobnog Anić Mateja, koji je kategorisan kao dijete sa Downovim sindromom, iz programa inkluzije i prebacivanju u Odjel B, specijano odjeljenje. Majka dječaka je u proteklih pet godina školovanja bila njegov asistent, ali joj je pristup sada onemogućen, iako je dječak pokazao veliki napredak u razvoju i socijalizaciji u proteklom periodu. Stoga, imenovani smatra da je ova Odluka donešena na štetu njegovog sina i da ju je potrebno preispitati.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 30.09.2016. godine pokrenuli postupak istraživanja, te su Vladi Brčko distrikta BiH, Odjelu za obrazovanje uputili zahtjev za dostavu odgovora.

Dana 13.10.2016. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili zahtjev za dostavu odgovora Javnoj ustanovi Četrnaesta osnovna škola Krepšić, te dana 21.10.2016. godine i Javnoj ustanovi Treća osnovna škola.

Dana 20.10.2016.godine zaprimljen je odgovor Vlade Brčko distrikta BiH, Odjela za obrazovanje broj: 37-000904/16 od 19.10.2016.godine u kojem se navodi sljedeće:

1. *“Malodobni dječak M.A. upisan je prvi razred 2011/12. školske godine u JU Četrnaesta osnovna škola Krepšić, jer je po upisnom području pripadao toj školi. Četrnaesta osnovna škola je petorazredna osnovna škola, tj. u njoj se odvija nastava od prvog do petog razreda, a*

- kada učenici završe peti razred školovanje nastavljaju u JU Treća osnovna škola Brčko, jer je riječ o najbližoj devetorazrednoj školi.*
- 2. Četrnaesta osnovna škola je 2012. godine dobila Rješenje o razvrstavanju za smetnjama M.A. kojim je učenik svrstan u kategoriju djece sa kombinovanim smetnjama, UMNR (Su Down- nedovoljno razvijen govor) u kojem se predlaže školovanje po programu socijalizacije uz tuđu njegu i pomoć, te rekategorizacija za dvije godine.*
 - 3. Učenik M.A. je nakon tog rješenja školovanje natsavlja po nastavnom planu i programu vaspitanja učenika sa većim intelektualnim teškoćama, što se vidi u Matičnoj knjizi.*
 - 4. Obzirom da se u Četrnaestoj osnovnoj školi odvija samo razredna nastava, stručni tretman učenika pokrivao je stručni tim JU Treće osnovne škole: mr.sc. Jasmina Kasumović, logoped u njenoj odsutnosti logoped Mirela Buljubašić (Sedma osnovna škola) te mr. sc. Slobodan Brkić, oligofrenolog u njegovoj odsutnosti Biljana Tunjić, oligofrenolog Desete osnovne škole.*
 - 5. Prema dokumentaciji koju ima škola, rad logopeda je počeo već u prvom razredu. Prvu opservaciju logoped jasmina Kasumović uradila je 09.09.2011.godine i radila je u kontinuitetu do završetka petog razreda učenika M.A. Dječak istovremeno pohađa i logopedski tretman u Centru za mentalno zdravlje Brčko.*
 - 6. Dječak M.A. je u četvrtom i petom razredu imao organizovan individualni rad sa oligofrenologom te asistente koji su po struci bili nastavnici razredne nastave.*
 - 7. Dječak je 2015/16. godine završio peti razred i školske 2016/17. godine prešao u Treću osnovnu školu, koja u svom sastavu a u skladu sa članom 50 stavom (4) Zakona o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama Brčko distrikta BiH, ima i dva posebna odjeljenja koja pohađaju učenici sa izraženijim poteškoćama u psihofizičkom razvoju. Brčko distrikt je napustio dualni oblik školovanja, što znači da svi učenici pohađaju nastavu u redovnim školama, po odgovarajućim Nastavnim planovima i programima.*
 - 8. Stručni tim Treće osnovne škole čini osam (8) stručnih saradnika: pedagog, psiholog, socijalni pedagog, logoped, surdiodiolog, tiflolog, 2 oligofrenologa i direktor škole. Oni su pri upisu dječaka koristeći se rješenjem o kategorizaciji iz 2012 i 2014. godine predložili njegovim roditeljima način daljeg školovanja. Iz rasporeda se vidi da dječak svaki dan ima rad sa oligofrenologom, logopedom i jedan čas socijalizacije u redovnom razredu na časovima likovnog ili muzičkog ili fizičkog odgoja ili tehničkog obrazovanja.*
 - 9. Roditelji se nisu složili sa prijedlogom stručnog tima. Oni su tražili da dijete ide u redovan razred po nastavnom planu i programu za tipičnu djecu uz prisustvo asistentam što škola obzirom na mišljenje i prijedlog Stručnog tima škole nije prihvatila. Zbog takve odluke škole roditelji su odlučili da učenik M.A. ne pohađa nastavu.*
 - 10. Trenutno se pokušava ponovo razgovarati sa roditeljima uskoro bi trebalo stići i novo rješenje o kategorizaciji (rekategorizacija urađena 2014. godine i predložena nova 2016. godine), koje će sadržavati i preporuku o nastavku školovanja dječaka M.A.*
 - 11. Menadžment škole je u kontaktu sa Centrom za mentalno zdravlje čiji je dječak pacijent te sa Centrom za socijalnu zaštitu, a sve u cilju pronalaska najboljeg rješenja za dječaka .“*

Dana 28.10.2016. godine zaprimljen je odgovor Javne ustanove „Četrnaesta osnovna škola“ Krepić, broj : 49/2016 od 26.10.2016. godine.

Dana 10.11.2016. godine zaprimljeno je izjašnjenje Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, u kojem se između ostaloga navodi: „... Obzirom da je postupanje Stručnog tima JU III Osnovne škole, bilo nezakonito, te da Odluka stručnog tima nije bila donesena od strane nadležnog organa

pa je samim tim i ništava i ne proizvodi pravno dejstvo. Ovakav stav izražen je u odgovoru na žalbu Vlade Brčko distrikta br.37-000949/16 od 01.11.2016. godine, odjeljenje za obrazovanje, a koji Vam takođe dostavljamo u prilogu ovog dopisa..“

Uvidom u dostavljenju dokumentaciju utvrđeno je da se u aktu Vlade Brčko distrikta, Odjela za obrazovanje, broj: 07-1125BS-002/16 od 01.11.2016. godine navodi: „*Sam predmet je vrlo kompleksan i u njegovo rješavanje uključeni su pored III Osnovne škole i centar za mentalno zdravlje, Centar za socijalnu zaštitu i Pedagoška institucija. Odjeljenje za obrazovanje utvrdilo je da Odluka Stručnog tima nije donešena od nadležnog organa pa je samim tim ništavna. Stoga je Odjeljenje zatražilo od škole da poštujući važeće propise predloži način školovanja učenika M.A.“*

Dana 22.12.2016.godine zaprimljen je odgovor Školskog odbora Stručnog tima JU Treće osnovne škole Brčko, broj: 07-37-601/16 od 22.12.2016. godine, u kojem se navodi:„*Kako je navedeno u odgovoru Školskog stručnog tima JU Treće osnovne škole brčko (br. 07-37-482/16 od 12.10.2016. godine) da je Brčko distrikt BiH jedan od vodećih društvenih zajednica u inkluzivnosti učenika, a što znači da ne postoji dualni oblik školovanja. Navedeno se odnosi na nepostojanje Zavoda za odgoj i obrazovanje ometenih u psihofizičkom razvoju na području Brčko distrikta, a postoje u Federaciji BiH, i u Republici Srpskoj, kao i u zemljama okruženja, te prema tome svi učenici pohađaju nastavu u redovnim školama, u okviru kojih postoje posebna odjeljenja (III OŠ, VII OŠ, X OŠ) koja pohađaju učenici sa izraženijim psihofizičkim teškoćama UMNR, TMNR, i kombinovanim smetnjama.*

Učenik A.M. je od prvog do petog razreda pohađao nastavu u JU Četrnaesta osnovna škola Krepšić po Nastavnom plani i programu za učenike sa većim intelektualnim teškoćama, a koji se provodi isključivo u posebnom odjeljenju. U školskoj 2014/2015. godini (u toku prvog polugodišta u četvrtom razredu) majci mlb. A.M. je sugerisano da imenovanog već tada upiše u odjeljenje sa posebnim potrebama u svrhu zadovoljavanja i razvijanja funkcionalnih i socijalnih vještina, a u skladu sa svojim mogućnostima.

JU Četrnaesta osnovna škola Krepšić je manja centralna škola u kojoj se nastava odvija od prvog do petog razreda u kombinovanim odjeljenjima (I i III, II i IV r.). Majka učenika A.M. ne može biti samozvani asistent imenovanom učeniku u nastavi, s obzirom na stepen stručne spreme i jer je niko od nadležnih institucija nije zvanično imenovao kao asistenta. Učenik A.M. je za vrijeme pohađanja nastave u JU Četrnaesta osnovna škola u Krepšiću, u četvrtom razredu (šk. 2014/2015) dobio asistenta, Ivanu Miškić. U školskoj 2015/2016. godini (u istoimenoj školi) učeniku je dodijeljen asistent u nastavi Amela Mulamujić (profesor razredne nastave u JU Druga osnovna škola, Brčko). Također, ni majci nije niko zabranio pristup školi, već je u razgovoru sa roditeljima imenovanog učenika, dana 20.9.2016. godine direktor JU Treće osnovne škole Brčko upozorio roditelje da ne vode učenika samoinicijativno u PO Grbavica jer je učenik upisan u odjeljenje sa posebnim potrebama u matičnu školu u Brčkom. Od tada roditelji odbijaju učenika da dovedu u školu, iako im je direktor 29.9.2016. godine uputio telefonski poziv u vezi nedolaska učenika u školu, i pismeni poziv 07.10.2016. godine, a na koji se također nisu odazvali.

Mldb. A.M. je u JU Četrnaesta osnovna škola pružana podrška od strane defektologa logopeda (od I-V razreda), a po Odluci o sastavu, načinu rada i rasporedu stručnih timova br. 37-0010-24/12 (broj akta: 0715FH-001/12) od 19.10.2012. godine.

U novembru 2014. godine Pedagoška institucija nakon konsultacija sa stručnim saradnicima-defektolozima edukatorima iz drugih osnovnih škola na području Brčko distrikta BiH preporučuje da se imenuju sljedeći stručni saradnici: Mirela Buljubašić-logoped JU deveta osnovna škola, 2 dana u sedmici i Biljana Tunjić defektolog oligofrenolog JU Deseta osnovna škola, 2 dana u sedmici radi pružanja stručne pomoći učeniku M.A. do kraja prvog polugodišta (u trajanju od 3 sedmice). Nakon tog perioda, defektolog logoped iz JU Treća osnovna škola nastavlja sa pružanjem podrške učeniku M.A. do završetka petog razreda, a defektolozi-oligofrenolozi (koji rade isključivo u posebnom odjeljenju) iz JU Treća osnovna škola nastavljaju sa pružanjem podrške do kraja četvrtog razreda. U decembru 2015. godine (Odluka o dopuni Odluke o sastavu, načinu rada i rasporedu stručnih timova u realizaciji rada sa učenicima sa posebnim potrebama u osnovnim, srednjim školama Brčko distrikta BiH, predmet broj: 37-001024/15, br akta: 0715FH-001/12 od 19.12.2015. godine) defektolog oligofrenolog Biljana Tunjić raspoređena je da stručnim tretmanom pokriva djecu u JU Četrnaesta osnovna škola u Krepšiću (broj predmeta 37-001024712 broj akta: 0313SR-003/15 od 04.12.2015. godine). U toku rada logopeda sa učenikom je bio zastupljen individualni rad u okviru kojeg su izvođene vježbe za razvoj i pokretljivost govorne muskulature, vježbe razvijanja slušne percepcije i artikulacija govora. Učenik A.M. dodatno je pohađao i pohađa logopedski tretman u Centru za mentalno zdravlje Brčko distrikta BiH, a na isti je uključen od svoje pete godine.

Dolaskom učenika A.M. u JU Treća osnovna škola te uvidom u dokumentaciju (Rješenje o kategorizaciji broj UP-I-34-007300/14 od 14.11.2014. godine, Ispisnice broj 179/16 i Uvjerenja o postignutom uspjehu iz JU Četrnaesta osnovna škola broj 180-A/16 od 20.06.2016. godine) održan je sastanak Školskog stručnog tima JU Treće osnovne škole Brčko na kojem su razmatrana mišljenja defektologa koji su pružali podršku učeniku za vrijeme pohađanja nastave u JU Četrnaesta osnovna škola.

Školski stručni tim JU Treće osnovne škole Brčko pozvao je roditelje na razgovor 08.09.2016.g. i obavjestili ih da je učenik na osnovu rješenja o kategorizaciji broj UP-I-34-007300/14, broj akta 05-0819NS-003/14 od 14.11.2014.g. (SY Down, UMNR, nedovoljno razvijen govor, potrebna tuđa njega i pomoć), te uvažavajući Zakon o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama u Brčko distriktu BiH (čl.49- upis učenika sa posebnim potrebama 1) upis u odjeljenja s posebnim potrebama vrši se na osnovu : a) nalaza i mišljenja komisije o otkrivanju, ocjenjivanju, sposobnosti, razvrstavanju i evidenciji djece i omladine sa posebnim potrebama; b) rješenja o kategorizaciji djeteta, koje donosi nadležni organ; 2) prijedlog za ponovno utvrđivanje stepena i vrste ometenosti u razvoju može da podnese roditelj, škola, organ socijalnog staranja i zdravstvena ustanova, 3) rješenjem o utvrđivanju vrste i stepena ometenosti u razvoju učenika utvrđuje se vrsta i stepen ometenosti u razvoju, odgovarajuća rehabilitacija i profesionalno usmjeravanje učenika; čl. 50 Kategorizacija 1) postupak rane identifikacije djeteta sa posebnim potrebama počinje u fazi utvrđivanja sposobnosti djeteta za upis u prvi razred, a nalazom komisije iz člana 49 stava 1 tačke a) ovog zakona, određuje se način edukacije i rehabilitacije; 2) dijete sa manjim poteškoćama psihofizičkom razvoju i dijete koje po ocjeni komisije iz čl-49 stava 1 tačke a) ovog zakona treba da uči uz pojačan nadzor i rad pedagoga, psihologa i defektologa, pohađa nastavu u redovnim odjeljenjima, odnosno u inkluzivnoj nastavi; 3) dijete za izraženijim teskoćama u psihofizičkom razvoju pohađaju nastavu u posebnim odjeljenjima po adaptiranom Nastavnom planu i programu gdje je, pored edukacije, potrebna rehabilitacija i resocijalizacija; čl. 51 Promjene u razvoju učenika: Kada u toku školovanja u razvoju učenika nastupe promjene koje zahtjevaju prelazak iz

odjeljenja za učenike sa posebnim potrebama u redovno odjeljenje ili iz redovnog odjeljenja u odjeljenje sa posebnim potrebama škola upućuje učenika na komisiju iz čl 49 stav 1 tačke a) ovog Zakona, radi davanja nalaza i mišljenja, upisan je u odjeljenje učenika sa posebnim potrebama, sa mogućnošću uključivanja učenika u redovan razred na časove vještina (likovna kultura, glazbena kultura, tehničko obrazovanje i tjelesni i zdravstveni odgoj), a što roditelji u bilo kojoj mjeri nisu prihvatili.

U septembru 2016. godine učenik M.A. je od strane JU Treća osnovna škola Brčko, upućen na rekategorizaciju u Centar za socijalnu zaštitu Brčko distrikta BiH (07-37-416/16 od 09.09.2016. godine) u skladu sa članom 49,50, i 51 Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju Brčko distrikta BiH, a na koju se roditelji nisu odazvali, uz argument da nikada nisu dobili pismeni zahtjev na istu. Dugogodišnja praksa Centra jeste da sve roditelje djece koja su upućena na kategorizaciju ili rekategorizaciju obavještavaju putem telefona (što je navedena institucija učinila u dva navrata, pozivajući roditelje telefonom gore imenovanog). Roditelji M.A. i ranije su na prethodne dvije rekategorizacije 2012. i 2014. godine bili pozvani putem telefona i uredno se pojavili na iste. Na poziv za rekategorizaciju (upućenu u septembru 2016. godine) su odbili da dođu, prvi puta zbog bolesti djeteta, a drugi puta uz argument da nisu obavješteni pismenim putem.

A.M. je razvrstan u kategoriji djece sa kombinovanim smetnjama shodno čl. 12 Odluke o kategorizaciji broj UP-I-34-007300/14 broj akta 05-0819NS-003/14 od 14.11.2014. godine (SY Down, UMNR, nedovoljno razvijen govor, potrebna tuđa njega i pomoć). Prema tome, djeca sa umjerenim intelektualnim teškoćama od najranijeg djetinjstva ispoljavaju usporen razvoj na nivou intelektualnih sposobnosti, motorike, govora, jezika, socijalnih znanja i vještina. Zbog usporenog, nedograđenog i često disharmoničnog razvoja kognitivnih činilaca ova djeca imaju ozbiljne poteškoće u usvajanju higijenskih, radnih, socijalnih vještina a naročito akademskih sposobnosti. Djeca sa UMNR se mogu osposobiti za obavljanje jednostavnih radnih operacija uz stručni nadzor. Prema teroiji kognitivnog razvoja djeca sa UMNR završavaju svoj kognitivni razvoj na predoperacionom nivou što odgovara mentalnom uzrastu tipičnog djeteta od četiri do sedam godina.

Učenik M.A. pohađao je JU Četrnaesta osnovna škola Krepšić, koja nije područna škola JU Treće osnovne škole Brčko, nego je centralna škola u kojoj nastava se odvija do petog razreda, a učenici koji završe peti razred nisu obavezni pohađati šesti razred u JU Treća osnovna škola Brčko, nego po želji roditelja biraju dotičnu školu.

Školski stručni tim JU Treće osnovne škole, obzirom na svoja ovlaštenja, nije nikada ni usmeno ni pismeno sugerirao ni školi, a ni roditeljima mlđb. A.M. da imenovani mora isključivo pohađati navedenu školu.

Roditelji mlđb. A.M. nisu bili obavezni upisati svoje dijete u JU Treća osnovna škola Brčko, i u svakom momentu imaju pravo da pređu u drugu školu, ukoliko nisu zadovoljni ili smatraju da će druga škola pružiti bolje uslove školovanja za njihovo dijete.

Na sjednici nastavničkog vijeća JU Treće osnovne škole Brčko, od 09.11.2016. godine Školski stručni tim (navedene škole) je iznio mišljenje sa preporukom o nastavku školovanja za učenika M.A. (a ne Odluku), a Nastavničko vijeće jednoglasno usvojilo.

Kako inkluzija predstavlja reagovanje i rješavanje potreba svih učenika, a ne samo učenika sa posebnim potrebama, a polazeći od principa obrazovanja u skladu sa svojim mogućnostima, Školski stručni tim JU Treće osnovne škole ni jednim svojim postupkom ni mišljenjem nije doskriminalirao učenika.“

Zakonodavni okvir

- Međunarodni instrumenti

1. Univerzalna deklaracija UN-a o ljudskim pravima

Član 1. „Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima.“

2. Konvencija UN-a o pravima djeteta

Relevantni članci iz Konvencije o pravima djeteta koji reguliraju prava djeteta s posebnim potrebama na zdravlje i zdravstvenu zaštitu su naročito:

- Član 6. pravo na život,*
- Član 23. pravo onesposobljene djece na dostojanstven život,*
- Član 24. pravo na zdravlje i liječenje,*
- Član 25. obaveza nadzora radi brige, zaštite i zbrinjavanja tjelesnog ili duševnog zdravlja djeteta,*
- Član 26. pravo na socijalnu sigurnost,*
- Član 27. pravo na životni standard primjeren tjelesnom, duševnom, duhovnom i moralnom razvoju, i*
- Član 28. pravo na obrazovanje na osnovu jednakih mogućnosti.*

Član 23.

„1. Države potpisnice priznaju da mentalno ili fizički onesposobljeno dijete treba da uživa pun i pristojan život, u uslovima koji osiguravaju dostojanstvo, potiču samopouzdanje i olakšavaju aktivno učestvovanje djece u zajednici.

2. Države potpisnice priznaju pravo onesposobljenom djetetu na posebnu brigu i pomagače i osiguravaju, u zavisnosti od dostupnih sredstava, pružanje pomoći takvom djetetu i onima koji su odgovorni za brigu o njemu, pomoć koju oni zatraže i koja odgovara dječijem stanju i prilikama roditelja ili drugih koji se brinu o djetetu.

3. Priznajući posebne potrebe onesposobljenog djeteta, pomoć koja se daje u skladu sa stavom 2. ovog člana davat će se besplatno gdje god je to moguće, uzimajući u obzir finansijska sredstva roditelja ili drugih koji se brinu o djetetu, i ona će biti planirana tako da se onesposobljenom djetetu pruži uspješan pristup obrazovanju, školovanju, zdravstvenim službama, službama za rehabilitaciju, pripremi za zaposlenje i mogućnostima rekreacije na način koji pomaže djetetu da postigne što potpuniju moguću društvenu integraciju i individualni razvoj, uključujući njegov kulturni i duhovni razvoj.

Države potpisnice unapređivat će, u duhu međunarodne saradnje, razmjenu odgovarajućih informacija na polju preventivne zdravstvene zaštite i medicinskog, psihološkog i funkcionalnog liječenja onespoblijenog djeteta, uključujući širenje informacija, kao i pristup metodama rehabilitacije, obrazovanju i službama profesionalne orijentacije, s ciljem da se omogući državama potpisnicama da poboljšaju svoje mogućnosti i stručnost i da prošire svoje iskustvo u tim oblastima. U tom pogledu posebno će se uzimati u obzir potrebe zemalja u razvoju, a na šta je Komitet UN-a o pravima djeteta, razmatrajući Inicijalni izvještaj Bosne i Hercegovine o stanju prava djeteta u maju 2005. godine, iskazao zabrinutost zbog postojanja diskriminatorne prakse i predrasuda prema djeci s invaliditetom i nepostojanju zadovoljavajuće medicinske njege i odgovarajućih uslova za obrazovanje.“

3. Revidirana evropska socijalna povelja¹

BiH je ratificirala Revidiranu evropsku socijalnu povelju 2008. godine, prihvatajući neke od njenih članova koji se direktno tiču djece, prava porodice na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu, prava na socijalnu sigurnost, na socijalnu i medicinsku pomoć, prava na korištenje službi socijalne zaštite i prava djece i mladih na socijalnu pravnu i ekonomsku zaštitu. Ove odredbe propisane su zbog osiguranja odrastanja djeteta u sredini povoljnoj za puni procvat njegove osobnosti i razvoj njegovih mentalnih i ličnih sposobnosti.

- Domaće zakonodavstvo

1. Ustav Bosne i Hercegovine

Član 2. (Ljudska prava i osnovne slobode)

1. Ljudska prava

Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurat će najviši stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. Međunarodni standardi

Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

2. Katalog prava

Sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

1) pravo na obrazovanje.

3. Nediskriminacija

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim

¹ Otvorena za potpisivanje 18.10.1961.godine stupila na snagu 1965.godine, revidirana u oktobru 2008.godine

u Aneksu I. ovog ustava, garantirano je svim osobama u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su: spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.²

2. Statut Brčko Distrikta BiH

Član 13. Osnovna prava i slobode

(4) Sve osobe na teritoriji Distrikta uživaju prava i slobode koje su im date Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Ta prava i slobode imat će veću pravnu snagu u odnosu na svaki zakon koji je u suprotnosti s Konvencijom. Sve institucije Distrikta poštivat će ta prava i slobode. Sudovi Distrikta provodit će ta prava i slobode u skladu s postupcima koji su predviđeni zakonima Distrikta. Kada se bave predmetima koji se odnose na optužbe u vezi s kršenjem tih prava i sloboda, sudovi Distrikta uzimaju u obzir precedentno pravo Evropskog suda za ljudska prava.

3. Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine³,

Član 32. stav 1.

Ombudsmen može dati preporuke organima vlasti u Bosni i Hercegovini...

Nalaz i mišljenje Ombudsmena BiH

Zakon o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine čl. 1. st. 1. propisuje da je Ombudsmen za ljudska prava BiH neovisna institucija uspostavljena u cilju promoviranja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba, kako je garantirano posebno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima iz dodatka tog Ustava, koja će nadgledati aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Brčko distrikta, sukladno odredbama ovog zakona.

Odlukom Stručnog tima Treće osnovne škole Brčko, broj 07-37-408/16 od 07.09.2016.godine, učenik Anić Matej, kategorisan kao dijete sa Downovim sindromom, sa posebnim potrebama, isključen je iz programa inkluzivnog obrazovanja i odlučeno je da će nastaviti školovanje u specijanom odjeljenju čemu su se usprotivili njegovi roditelji.

U aktu Vlade Brčko distrikta, Odjel za obrazovanje broj: 07-1125BS-002/16 od 01.11.2016. godine upućenom Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ se navodi: „*Sam predmet je vrlo kompleksan i u njegovo rješavanje uključeni su pored III Osnovne škole i centar za mentalno zdravlje, Centar za socijalnu zaštitu i Pedagoška institucija. Odjeljenje za obrazovanje utvrdilo je da Odluka Stručnog tima nije donešena od nadležnog organa pa je samim tim ništavna. Stoga je Odjeljenje zatražilo od škole da poštujući važeće propise predloži način školovanja učenika M.A.*“

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazuju da djeca sa posebnim potrebama imaju teškoće socijalne integracije uslijed nekih mentalnih ili tjelesnih oštećenja. Sintagma „djeca s posebnim

² Član 4. Ustava BiH

³ Sl. list BiH, broj: 32/00, 19/02, 35/04 i 32/06

potrebama“ podrazumijeva svu djecu koja odstupaju od prosjeka i ukazuje na to da njihova sredina, porodica i obrazovne institucije, dijeli mišljenje da postoji dijete koje najbolje rezultate u razvoju i obrazovanju može ostvariti samo uz posebnu pomoć i podršku koja odgovara njegovoj posebnoj potrebi.

Sama inkluzija zasnovana je na uvjerenju da svaki čovjek ima jednaka prava i mogućnosti bez obzira na individualne razlike, da je svaka osoba poštovana i prihvaćena kao ljudsko biće.

Ovako primijenjena kao modalitet u obrazovanju podrazumijeva da su svi učenici sa ili bez onesposobljenja u mogućnost učiti zajedno kroz ostvarivanje pristupa zajedničkom predškolskom i osnovno-školskom obrazovnom okruženju, zbog čega je nužno osigurati da učenici, roditelji, zajednica, nastavnici, administrativno osoblje i organi vlasti budu naviknuti na različitosti.

Međutim, Ombudsmeni skreću pažnju na Opšti komentar broj 9 UN Komiteta za prava djeteta⁴ u kojem se navodi:

"67. Pokret ka inkluzivnom obrazovanju dobio je dosta podrške tokom posljednjih godina. Međutim, sam termin „inkluzivno“ može imati različita značenja. U svojoj osnovi, inkluzivno obrazovanje je skup vrijednosti, načela i praksi usmjerenih na traženje značajnog, efektivnog i kvalitetnog obrazovanja za sve učenike, koje je pravedno prema različitosti uslova za učenje i zahtjeva ne samo djece sa smetnjama u razvoju, već i svih učenika. Taj cilj se može postići putem različitih organizacionih sredstava, koja imaju u vidu različitost djece. Uključivanje može značiti sve u rasponu od stalnog smještaja svih učenika sa smetnjama u razvoju u jedno redovno odjeljenje ili smještaj u redovno odjeljenje sa različitim stepenima uključivanja, uključujući i određenu mjeru posebnog obrazovanja. Važno je razumjeti da uključivanje ne treba shvatiti ili praktikovati kao puko integrisanje djece sa smetnjama u razvoju u redovni sistem, bez obzira na njihove nedostatke i potrebe. Bliska saradnja između nastavnika specijalnog obrazovanja i redovnih nastavnika je neophodna. Školski programi treba da budu preispitani i razvijeni kako bi zadovoljili potrebe djece sa i bez smetnji u razvoju. Moraju se izvršiti promjene u programima obuke za nastavnike i drugo osoblje uključeno u obrazovni sistem kako bi se u potpunosti sprovela filozofija inkluzivnog obrazovanja.“

Stoga je na organima vlasti, obrazovnim ustanovama, specijaliziranim zdravstvenim i socijalnim centrima odgovornost da uspostave zakonodavni i organizacioni sistem u kojem će odluku o tome da li će dijete pohađati redovnu nastavu donijeti zakonom propisan organ, odnosno osobe sa potrebnim stručnim znanjima, u zakonitom postupku.

Ombudsmeni posebno naglašavaju i obavezu saradnje navedenih institucija i roditelja djece sa smetnjama u razvoju a sve djelujući u najboljem interesu djeteta.

Ombudsmeni za ljudska prava podržavaju stav Pedagoške institucije Odjeljenja za obrazovanje Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, koja u svom aktu broj predmeta: 37-000159/17, broj akta: 07-1038SR-003/17 od 30.03.2017.godine navodi:

⁴ Komitet za prava djeteta, četrdesettreće zasjedanje, Ženeva, 11-29 septembar 2006. godine, Opšti komentar Komiteta br. 9 o pravima djece sa smetnjama u razvoju (CRC/C/GC/9)

„Tako smo u prilogu sveobuhvatnom odgovoru pod rednim brojem 4 (četiri), dostavili mišljenje o nastavku školovanja Mateja Anića, akt broj: 06-217/16 od 02.12.2016. godine, za školsku 2016/2017 godinu koje smo dostavili šefu Odjeljenja za obrazovanje i šefu Pododjeljenja za predškolsko i osnovno obrazovanje.

U mišljenju i preporuci smo predložili dva moguća rješenja:

1. Učeniku Mateju Aniću omogućiti nastavak školovanja u redovnom odjeljenju po Planu odgoja i obrazovanja učenika s većim intelektualnim teškoćama u redovnim razredima osnovnih i srednjih škola, koji je zvanični dokument i sadrži ukupno tri faze tokom osnovnog obrazovanja uz osiguranje asistenta sa nastavu, izradu individualnog programa kao i stručnu podršku defektologa odgovarajućeg profila.

2. Predložiti ponovno utvrđivanje vrste i stepena ometenosti u razvoju na osnovu Zakona o obrazovanja u osnovnim i srednjim školama Brčko distrikta BiH, član 49 stav (2) i član 50, a nakon toga odrediti daljnji nastavak školovanja, vodeći računa o interesu učenika."

Imajući u vidu sve naprijed izneseno, a posebno činjenicu da dijete trenutno ne pohađa školu, Ombudsmeni BiH u svrhu osiguranja zaštite ljudskih prava u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku tog Ustava, na osnovu člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BIH (Službeni glasnik BIH br. 32/00, 19/02, 35/04 i 32/06), odlučujući po žalbi žalitelja, donose slijedeću:

P R E P O R U K U

Trećoj osnovnoj školi Brčko Distrikta

- 1. da u saradnji sa Vladom Brčko distrikta BiH, Odjelom za zdravstvo i ostale usluge Odjelom za obrazovanje u roku od 15 dana poduzmu zakonom propisane mjere u cilju nastavka školovanja Aniće Mateja u njegovom najboljem interesu i u skladu sa njegovim posebnim potrebama, uvažavajući mišljenje Pedagoške institucije, roditelja kao zakonskih staratelja te nalaze iz ove Preporuke;*
- 2. da u roku od 30 dana dostave povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava BiH o provedbi date Preporuke.*

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine:

dr. Jasminka Džumhur, s.r.

Nives Jukić, s.r.

dr. Ljubinko Mitrović, s.r.

Dostavljeno:

1. naslovu
2. u spis